

УДК 378:796.071.4]:[908(477):338]:004

Тетяна АЛЕКСЄЄВА

Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С. Макаренка» Полтавської обласної ради

ОНЛАЙН-ЕКСКАРСІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧОГО СПРЯМУВАННЯ

***Анотація:** Досліджено особливості застосування віртуальних екскурсій для вивчення предметів туристично-краєзнавчого спрямування студентами – майбутніми вчителями фізичної культури. Проаналізовано переваги та недоліки онлайн-подорожей, оцінено можливості віртуальних екскурсій, що знаходяться у вільному доступі в інтернеті, надано методичні рекомендації щодо створення онлайн-екскурсій.*

***Ключові слова:** віртуальна екскурсія, дистанційне навчання, предмети туристично-краєзнавчого спрямування*

***Abstract.** The article studies the features of virtual excursions use for learning the subjects of tourist and local activity by students – future Physical culture teachers. It analyzes the advantages and disadvantages of online traveling, evaluates its opportunities freely available on the Internet, and provides methodical recommendations for creating online excursions.*

***Keywords:** virtual excursion, distance learning, subjects of tourist and local direction.*

Вступ. Останнім часом заклади освіти України вимушені працювати дистанційно, оскільки нові виклики життя – пандемія Covid 19, ведення воєнних дій державою агресором – роблять неможливим проведення освітньо-виховного процесу у звичному форматі. В таких

умовах завдання вчителя, викладача – здійснення пошуку оптимальних методів такого навчання, підвищення інтересу до навчання у здобувачів освіти, надання йому різноманітня та емоційності. Одним з засобів онлайн-навчання є віртуальні екскурсії, які доцільно застосовувати під час вивчення дисциплін туристично-краєзнавчого спрямування студентами – майбутніми вчителями фізичної культури, оскільки проведення туристичних походів в умовах воєнного стану з міркувань безпеки не є актуальним.

Онлайн-екскурсії наочно знайомлять з природними і історичними пам'ятками, культурною спадщиною нашого народу, мотивують студентів займатися туризмом, вести здоровий спосіб життя, вивчати рідний край, сприяють розвитку нестандартного мислення, розвивають творчі здібності, розв'язують виховні завдання. У зв'язку з цим вивчення методичних основ розробки онлайн-екскурсій, створення віртуальних туристичних маршрутів, можливостей, що надають веб-екскурсії навчальному процесу, є актуальним.

Зараз науковці здійснюють активний пошук методів і засобів, які б надали навчальному процесу більшої ефективності, що відображено в останніх публікаціях. Роль веб-квестів у освітньо-виховному процесі вивчали В. Шмідт, М. Андрєєва, М. Гриневич [1]. Г. Бонч-Бруєвич [2; 3] В. Антоненко [4] працювали над проблемою застосування інтерактивної дошки у процесі навчання, висвітили переваги та недоліки засобу дистанційного навчання. Глибокі дослідження з питання впровадження дистанційних методів навчання здійснили В. Гетта, С. Єрмак, Г. Джевага, О. Шульга, А. Коляда та інші, що вивчали програмне забезпечення дистанційного навчання, питання практичної підготовки студентів в процесі онлайн-навчання, особливості взаємодії традиційного і дистанційного видів навчання, розробили методичні вимоги до електронних підручників та посібників, до відео-контенту [5]. Використання дистанційного навчання педагогами професійно-технічних навчальних

закладів, впровадження активних методів роботи при навчанні на відстані розглянуто Л. Петренко [6].

Зарубіжні дослідники Тору Ійосі та М. С. Віджай Кумар розглядали онлайн-формат як шлях підвищення доступності навчання [7].

Дослідження проблеми застосування дистанційних технологій у навчанні свідчить, що використання онлайн-екскурсій висвітлено мало, тому потребує подальшої розробки.

Мета та завдання дослідження. Метою даної роботи є вивчення можливостей віртуальних екскурсій для вивчення дисциплін туристично-краєзнавчого спрямування студентами – майбутніми вчителями фізичної культури.

В ході дослідження розв'язувалися такі завдання:

1. Висвітлення сучасного стану проблеми застосування дистанційних технологій у навчально-виховному процесі.
2. Аналіз особливостей застосування віртуальних екскурсій як форми навчання у онлайн-форматі.
3. Оцінка онлайн-екскурсій, що існують у відкритому доступі в інформаційному просторі для застосування їх в освітньому процесі.
4. Розробка методичних вказівок щодо створення онлайн-екскурсій.

Матеріал та методи дослідження. В ході роботи було застосовано цілу низку методів наукових досліджень: аналізу, синтезу, порівняння, індукції тощо. Матеріалом дослідження є віртуальні екскурсії, що є перспективними для вивчення предметів туристично-краєзнавчого спрямування студентами – майбутніми вчителями фізичної культури.

Результати дослідження та їх обговорення. Ефективний спосіб пізнання навколишнього світу – 3D-тури. Віртуальний тур – це мандрівка в будь-яку точку світу за допомогою комп'ютерних технологій, що

створюють ефект присутності. Такий тур включає цілу послідовність панорамних фотографій.

Сучасні програми дають можливість переходити від одного фото до іншого за допомогою спеціальних активних зон, які містяться безпосередньо на світлинці. Кожна фотографія супроводжується поясненням, що є цінним для навчального процесу. 3D-тури є привабливими для учнів і студентів, оскільки перегляд окремих зображень носить інтерактивний характер. Порівнюючи перегляд звичайних світлин і фотопанорам можна заключити, що останні сприяють активізації здобувачів освіти, які можуть керувати переглядом: дивитися у різні боки, збільшувати зображення, повертатися до переглянутих вже панорам для уточнення деталей. Різновидом 3D-турів є віртуальна екскурсія.

Віртуальна екскурсія – форма дистанційного навчання, яка використовує природні і історичні об'єкти для досягнення навчально-виховних завдань. В освітньо-виховному процесі можна застосовувати віртуальні мандрівки у міста і країни, екскурсії до музеїв (історичних, краєзнавчих, художніх), господарських об'єктів і установ (заводів, фабрик, електричних станцій, очисних споруд тощо), виставок (художніх, науково-технічних, книжкових, фотовиставок), мандрівки до місць локалізації цікавих природних об'єктів (ботанічних садів, дендрологічних парків, природних заповідників, пам'яток природи, парків-пам'яток садово-паркового мистецтва).

В даній роботі вивчалися переваги онлайн-екскурсій для дистанційного навчання:

1. Віртуальні екскурсії ефективно використовувати для вивчення туристичних ресурсів України і світу під час занять з дисциплін туристично-краєзнавчого спрямування. Як написано вище, віртуальні екскурсії є досить зручними, бо дозволяють зупинити перегляд, дати пояснення, повернутися до попередніх панорам для уточнення, наблизити зображення, розглянути об'єкт з

усіх боків. Усі ці можливості роблять доцільним застосування віртуальних екскурсій для навчального процесу.

2. За допомогою онлайн-екскурсій можна підвищити інтерес студентів до вивчення предметів туристично-краєзнавчого спрямування, бо вони яскраві, різноманітні, а це саме те, чого не вистачає здобувачам освіти, які вимушені навчатися у онлайн-форматі. Під час такого туру кожний учасник відчуває себе в середині панорами, що створює ефект присутності. Позитивні емоції, які виникають у студентів, укріплюють їх бажання подорожувати, вивчати свій край, займатися шкільним туризмом у майбутній професійній діяльності.

3. Онлайн-екскурсії є засобом розвитку творчих здібностей студентів якщо вони створюють її самостійно. Для цього потрібно відібрати світлин, які відповідають темі екскурсії, обміркувати їх послідовність, скласти текст. Така робота є творчою, розвиває фантазію, естетичний смак, здатність приймати нові рішення.

Треба відмітити також і деякі недоліки віртуальних екскурсій:

1. Під час такої екскурсії спілкування з екскурсоводом не є можливим, тому пояснення має давати вчитель.

2. Онлайн-подорож не може дати стільки інформації про об'єкт як реальна екскурсія з екскурсоводом. Тільки справжня подорож і безпосереднє спілкування з гідом створює чітке уявлення, сильні враження, залишає приємні спогади і бажання повернутися сюди ще раз.

У теперішній час інформаційне поле містить багато віртуальних турів і екскурсій. На інтернет-платформі Україна Incognita можна вивчати історію України, здійснити перегляд її музеїв. На сервісі Googl Art Project можна ознайомитися зі світовою культурною спадщиною.

В даній статті роботі проаналізовані віртуальні подорожі наявні у відкритому доступі: екскурсії по острову Хортиця у Запоріжжі (1),

Андріївській церкві у Києві (2), дендрологічному парку «Софіївка» в Умані (3), Закарпатському району (4), музеям палеонтологічному (5) і мінералів (6), національному ботанічному саду імені М.М. Гришка у Києві (7). Екскурсії оцінювалися за швидкістю завантаження, якістю зображення, наявністю аудіогіда, різноманітням локацій для огляду, зручністю користування, наявністю навігаторів, що відображено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Оцінка віртуальних екскурсій

Критерій, назва	1	2	3	4	5	6	7
1. Швидке завантаження	+	+	+	+	+	+	+
2. Висока якість зображення	+	+	+	+	+	+	+
3. Наявність аудіогіда	+	+	–	–	–	–	–
4. Різноманіття локацій для огляду	+	–/+	+	–/+	–/+	–/+	+
5. Зручність користування ресурсом	+	+	+	+	+	+	+
6. Наявність навігатору	+	–	+	+	+	+	+

Як видно з таблиці 1, всі віртуальні подорожі швидко завантажуються і мають якісне зображення.

Аудіогід більшою частиною відсутній у онлайн-екскурсіях, за винятком екскурсій по острову Хортиця і Андріївській церкві, що робить їх більш інформативними.

Усі розглянуті віртуальні екскурсії є приблизно однаково зручними. Їх панель управління досить проста, загальна кількість кнопок панелі – невелика. Усі вони дають можливість руху назад, вперед, направо, наліво, збільшувати зображення. Ефект присутності поглиблюється ще й тим, що зображення рухається разом з екраном. Така особливість виявлена для екскурсії по

Андріївській церкві. Деякі екскурсії не створюють такий ефект присутності, а містять комплект фотопанорам, що знижує їх цінність і інтерес до них (екскурсія по Закарпатському району).

У більшості розглянутих віртуальних екскурсій передбачено функцію навігатору (крім маршруту Андріївською церквою). За допомогою навігатору глядач рухається маршрутом, орієнтується на місцевості і знаходить своє місце розташування (наприклад, зал або секція в музеї). Дуже зручною є функція пошуку, передбачена в деяких екскурсіях. Так, екскурсія по ботанічному саду імені М.М. Гришка включає перелік рослин, які можна знайти за допомогою навігатора. В онлайн-екскурсії по острову Хортиця застосовано іншу форму навігації - картографічну, яка дозволяє орієнтуватися за картою і відшукати об'єкти, що необхідно знайти.

Більш інформативними є екскурсії, що включають багато панорам для огляду. За цим критерієм вигідно відрізняються екскурсії дендрологічним парком «Софіївка» і островом Хортиця. Менше локацій для огляду містять екскурсії Андріївською церквою, Закарпатським районом, музеями палеонтологічним і мінералів.

Таким чином, для освітніх цілей під час вивчення курсів туристично-краєзнавчого спрямування доцільно застосовувати онлайн-екскурсії, що розміщені в інтернеті.

Крім ознайомлення з готовими віртуальними екскурсіями студенти можуть самостійно їх створювати під керівництвом викладача. Перед виконанням такого завдання викладач має надати інструкції студентам щодо розробки ті методики проведення екскурсій.

Для цього оголошується тема, формується мета і завдання роботи, очікувані результати роботи. Студенти мають розуміти, як правильно відбирати панорами для майбутньої подорожі, встановити їх

послідовність, як скласти логічну і цікаву розповідь, що буде супроводжувати показ. Треба обговорити й технічні деталі: тривалість екскурсій, кількість фотопанорам, технічні засоби для створення екскурсії.

Викладач разом зі студентами планує майбутній маршрут екскурсії і пояснює, які аспекти треба відобразити у розповіді. Наприклад, якщо об'єкт природний, то під час екскурсії треба ознайомити слухачів з його походженням, фізико-географічними умовами, його природоохоронним, екологічним та науковим значенням. В такій екскурсії треба звернути увагу на екологічні проблеми району і способи їх регулювання.

Під час огляду штучного об'єкту треба більше зробити акцент на історичних аспектах. Доцільно буде розглянути історичні події, які мають відношення до об'єкту і району його розташування, роль відомих людей у їх створенні.

Для обох категорій об'єктів, цікаво розглянути питання топоніміки, що розширює кругозір слухачів і підвищує загальну ерудицію.

Перспективи подальших досліджень. Дана робота має перспективи подальшого вивчення можливостей застосування віртуальних екскурсій не тільки для навчання, а й для виховного процесу. Застосування віртуальних подорожей своєю країною прищеплює студентській молоді патріотизм, почуття гордості за Україну і своїх співвітчизників, сприяє формуванню національної самосвідомості, вчить любити природу рідного краю, укріплює бажання любити природу бережливо ставитися до її багатств.

Висновки. Онлайн-екскурсії є дієвим дистанційним засобом вивчення курсів туристично-краєзнавчого спрямування, що роблять освітній процес більш ефективним, різноманітним, більш яскравим, підвищують активність та інтерес студентів до вивчення предмету і проведення туристичних заходів у майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кононець, Н. (2012). Технологія веб-квесту у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів. Витоки педагогічної майстерності, № 10. 139-143.
2. Бонч-Бруєвич, Г.Ф., Абрамов, В.О., Носенко, Т.І. (2007). Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі: навч. посіб. К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка.
3. Бонч-Бруєвич, Г.Ф. (2007). Технічні засоби навчання з використанням інформаційних комп'ютерних технологій: навч. посіб. К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка.
4. Антоненко, В.А. (2004). Інтерактивна дошка SMART та використання її в навчальному процесі. Комп'ютер у школі та сім'ї. № 8. 20-22.
5. Дистанційне навчання: дидактика, методика, організація (2017).: монографія / В.Г. Гетта, С.М. Єрмак, Г.В. Джевага, О.М. Шульга, І.В. Повечера, Н.М. Носовець, А.М. Коляда. – Чернігів, – 286 с.
6. Кравченко, Л., Склярів, Д. (2001). Удосконалення сучасної системи підготовки фахівців у вузах фізичної культури засобами комп'ютерних методів навчання і тестування. Молода спортивна наука України. Львів. В.5. Т1. 97-98.
7. Петренко, Л. (2017). Методи активного навчання: нові можливості дистанційної професійної освіти. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка. № 4. 30-36.
8. Помещикова, І.П., Філенко, Л. В. (2019). Вдосконалення тактичної підготовки юних баскетболістів 14-16 років засобами інформаційних технологій. Спортивні ігри. № 1 (11). 73. 41-48.
9. Церковная, Е.В., Филенко, Л.В., Строкач, С.Г. (2017). Использование сервисов Google в учебном процессе. Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту: збірник наукових праць. 117-120.

10. Toru, Iiyoshi & M. S. Vijay, Kumar (2009). Opening Up Education. The Collective Advancement of Education through Open Technology, Open Content, and Open Knowledge. London, The MIT Press, 256.
11. Pasko, V., Rovniy, A., Nesen, O., Ashanin, V., Filenko, L., Okun, D., Shevchenko, O., Dzhym, V., Pilipko, O. (2019). Efficiency of performing rugby's technical elements depending on the speed and strength quality level of 16-18-year-old rugby players. Journal of Physical Education and Sport. 19(1). 546-551. DOI:10.7752/jpes.2018.02112

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

АЛЕКСЄЄВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА: кандидат географічних наук, доцент, Обласний коледж «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А.С. Макаренка Полтавської обласної ради», вул. В. Федько, 33, Кременчук. Полтавська область, Україна, 39600

E-mail: tatiananikolaiivna19@gmail.com

Alekseeva Tetiana: candidate of geographical sciences, associate professor Regional College "Kremenchuk Anton Makarenko Humanitarian and Technological Academy" of the Poltava Regional Council

Fedko str., 33, Kremenchuk, Poltava region, Ukraine, 39600

E-mail: tatiananikolaiivna19@gmail.com